

Manuál začínajúceho školského špeciálneho pedagóga

Mgr. Barbora Ugorová

Jún 2021

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Obsah

Úvod	3
Začínajúci školský špeciálny pedagóg	4
Štandard Odborné činnosti školského špeciálneho pedagóga	5
Kvalifikačné predpoklady školského špeciálneho pedagóga	6
Školský špeciálny pedagóg ako pedagogický zamestnanec	6
Týždenný pracovný čas ŠŠP	7
Miestnosť ŠŠP	8
Školský špeciálny pedagóg ako člen školského podporného tímu	8
Klientela ŠŠP	10
Vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie	10
Vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením pre predprimárne vzdelávanie.....	13
Vzdelávacie programy pre stredné vzdelávanie (nižšie stredné odborné vzdelávanie, SOŠ, gymnázium) .	13
Minimálne diagnostické štandardy v správach z poradenských zariadení.....	14
Dĺžka a špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so ZZ.....	15
Spolupráca školy / ŠŠP s rodinou.....	16
Náplň práce školského špeciálneho pedagóga.....	16
Špecifiká práce ŠŠP v materskej škole	18
Špecifiká práce ŠŠP v základnej škole	18
Špecifiká práce ŠŠP na strednej škole.....	18
Predmety špeciálnopedagogickej podpory	19
Kompenzačné pomôcky.....	20
Individuálny vzdelávací program – ako na to?	21
Integrácia či inklúzia?	24
Možnosti ďalšieho vzdelávania a rozvíjania detí	25
Možnosti ďalšieho vzdelávania pre ŠŠP	27
Nevyhnutná administratíva	28
Dokumentácia individuálne integrovaného žiaka so ŠVVP	28
Záver	30
Používané skratky	31
Použité zdroje	32
Odporúčaná literatúra a online zdroje	32

Úvod

Dostáva sa Vám do rúk manuál začínajúceho školského špeciálneho pedagóga. Príručka rozsahom celkom útlá, avšak obsahovo ašpirujúca byť veľkým pomocníkom všetkým kolegyniam a kolegom, ktorí sa po prvýkrát nachádzajú v pozícii školského špeciálneho pedagóga. Je plná internetových odkazov, ktoré Vás pošlú na desiatky ďalších informácií na relevantných webových stránkach.

Žijeme v časoch informácií. Ľahko dostupných, doslova na pár kliknutí. V neobmedzenom množstve. Kedykoľvek. Sú však roztrúsené v online priestore a nájst jednoduchý údaj, inštrukciu, ktoré sú zároveň aj aktuálne, môže paradoxne zabrať viac času, ako máme k dispozícii.

V školách a školských zariadeniach pribúdajú žiaci s rozmanitým spektrom odlišností a ich najrôznejších kombinácií. Na základe tohto faktu sa rozširujú učiteľské zbory o multidisciplinárne/ podporné/inkluzívne¹ tímy odborných a ďalších pedagogických zamestnancov, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby každé dieťa s jeho najbližším okolím dostalo pomocnú ruku včas.

Školský špeciálny pedagóg je jedným z prvých odborníkov, ktorý má možnosť v úzkej spolupráci s učiteľmi a odbornými kolegami v škole zachytiť varovné signály, podchytiť a začať rozvíjať silné stránky žiaka, a tak zastaviť blížiac sa riziko možných zlyhaní, frustrácií na stranách všetkých zúčastnených aktérov vzdelávania a výchovy dieťaťa/žiaka.

Toto všetko predpokladá pripraveného človeka, zručného nielen v odborných činnostiach, ale aj v komunikácii s deťmi a žiakmi, ich okolím a v neposlednom rade aj s kolegami.

Manuál nadväzuje na štandardy Odborné činnosti školského špeciálneho pedagóga a zároveň pamätá na pomerne veľkú skupinu nových špeciálnych pedagógov, ktorých vďaka projektom Metodicko – pedagogického centra mohli školy zamestnať.

Podobne ako Manuál začínajúceho školského psychológa, rovnako z dielne VÚDPaP, je táto príručka otvorená priebežnej aktualizácii kvôli zmenám v legislatíve (čo odporúčame priebežne sledovať a aktívne sa zapájať do pripomienkovania), novým odborným poznatkom, ako aj spätnej väzbe z praxe.

Cieľom predkladaného materiálu je, aby rovnakú podporu dostali nielen deti a žiaci, ale aj tí, ktorí ich rastom, vzdelávaním a výchovou sprevádzajú naprieč celým našim Slovenskom.

---

¹ Kvôli zjednoteniu pojmov, v zhode s ďalšími dokumentami VÚDPaP-u, budeme používať termín školský podporný tím

Začínajúci školský špeciálny pedagóg

Po prvej vlne pandémie ochorenia covid 19 sa VÚDPaP prihovoril začínajúcim školským špeciálnym pedagógom v krátkom informačnom materiáli nasledujúcimi slovami, ktoré považujeme za aktuálne a prínosné aj v tomto, o niečo obsažnejšom manuáli.

Začiatky v novej práci alebo na novej pracovnej pozícii sú vždy náročné, preto Vám chceme navrhnúť pár odporúčaní, ktoré Vám ich môžu uľahčiť.

Čím začať? V prvom rade je potrebné, aby ste mali jasno v tom, čo sa od Vás očakáva. Požiadavky vedenia školy na školského špeciálneho pedagóga sa môžu líšiť podľa priorít školy. Ako veľmi dobrá prax sa ukazuje pri predstavení školského špeciálneho pedagóga pedagogickému zboru, aby riaditeľ/riaditeľka oznámil/a, čo od Vás môžu kolegovia očakávať a je prínosné, ak svoje očakávania vyslovia aj oni.

V rámci adaptačného vzdelávania, ktoré trvá spravidla rok, budete vedení tak, aby ste po jeho ukončení mohli pôsobiť na pozícii samostatný školský špeciálny pedagóg. Dovtedy je Vaša odborná práca pod dohľadom uvádzajúceho zamestnanca.

Oboznámte sa s chodom školy a jej fungovaním. Najmä pracovný a organizačný poriadok Vám okrem vlastných povinností pomôže získať prehľad o systéme práce a rolách v škole, ktoré môžete v prípade potreby efektívne využiť. Zistite, čo robia a aká je náplň práce Vašich nových kolegov v školskom podpornom tíme - napr. školský psychológ, výchovný poradca, kariérový poradca, vedúci metodických združení a predmetových komisií, a pod.

Dôkladne si preštudujte dokumentáciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. V správach z diagnostických vyšetrení nájdete základné podklady pre prácu so žiakmi, ale aj pre konzultácie s učiteľmi.

Zistite, ktoré zariadenia výchovného poradenstva a prevencie máte vo svojom okolí a majte prehľad o nimi poskytovaných službách. Zatelefonujte, alebo si dohodnite osobné stretnutie, na ktorom sa predstavíte a zhodnete na ďalšej spolupráci. Rovnako sa oboznámte s podpornými skupinami alebo organizáciami, ktoré sa venujú deťom/žiakom a ich rodinám so špecifickými problémami.

Podrobne sa oboznámte so základnou legislatívou ohľadom procesu vzdelávania žiakov v integrácii.

Vytvorte si plán vlastnej práce, na základe požiadaviek vedenia školy, s pomocou uvádzajúceho zamestnanca. Dohodnite si stretnutie s ďalšími odbornými zamestnancami v škole.

Na čo si dať pozor a na koho sa obrátiť? Častým dôvodom chýb začínajúcich zamestnancov je kombinácia nedostatku praktických skúseností a snaha robiť svoju prácu čo najlepšie a najrýchlejšie. Je veľmi dôležité uvedomiť si, že na každú otázku nemusíte odpovedať hneď. Môže sa stať, že v istej situácii nebudete vedieť poradiť ani žiakom, ani kolegom, ani rodičom. Je v poriadku vypýtať si čas na konzultáciu aj s inými odborníkmi a poskytnúť neskôr relevantnú odpoveď. Zároveň si však uvedomte, že nie ste „sám vojak v poli.“ Máte možnosť obrátiť sa na svojho uvádzajúceho zamestnanca, skúsenejších kolegov v multidisciplinárnom tíme alebo odborných zamestnancov zariadení výchovného poradenstva a prevencie.

Pri riešení ťažkostí konkrétnych žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami si dôkladne prečítajte poslednú správu z diagnostického vyšetrenia. Ak uznáte za potrebné,

konzultujte problém s odbornými zamestnancami, ktorí žiaka vyšetrovali, v správe na nich určite nájdete kontakt.

Základom spolupráce v prospech žiaka sú dobré vzťahy. Cielene budujte dobré profesionálne vzťahy s kolegyňami a kolegami, s rodičmi a aj so žiakmi. Vzájomná dôvera je základom pre pomáhajúci vzťah. Dbajte na to, aby ste nenaštrbili dôveru žiakov, rodičov a kolegov k Vám a Vaša práca bude príjemnejšia a efektívnejšia.²

Štandard Odborné činnosti školského špeciálneho pedagóga

Ak si otvoríme slovník cudzích slov a vyhľadáme slovo „štandard“, upresníme si jeho význam, ktorý pravdepodobne všetci poznáme a používame v bežnej reči. Štandard je ustálená, normálna miera, stupeň ako základ hodnotenia niečoho: napr. životný štandard, alebo štandard vedomostí. Prípadne slovu môžeme rozumieť ako bežnej ustálenej miere, vzoru, podľa ktorého sa riadi výroba tak, aby sa vyrábali výrobky určitého typu, kvality, zloženia alebo rozmerov. (Slovník cudzích slov, SPN 1997). Následne štandardizácia je jednotná úprava, normovanie a prívlastok štandardný majú jednotné, ustálené činnosti.

Vo výchovnom poradenstve a prevencii v školstve donedávna chýbal dôležitý oporný bod – jednotné štandardy odborných a odbornovo-metodických činností. Štandardy boli tvorené v záujme detí a ich rodín, ale nositeľom tejto zmeny sú všetci odborní a pedagogickí zamestnanci v školách a školských zariadeniach. Procesné štandardy sú výsledkom práce viac ako päťdesiatich interných a externých odborníkov a odborníčok z oblastí manažmentu škôl a školských zariadení, psychológie, školskej psychológie, klinickej psychológie, špeciálnej a sociálnej pedagogiky, logopédie, raného poradenstva, či prevencie. Okrem odborných a pedagogických zamestnancov z rezortu školstva VÚDPaP spolupracoval s platformami rodičov, zástupcami akademickej sféry a kolegami z iných rezortov. Zároveň mali všetci odborní a pedagogickí zamestnanci možnosť pripomienkovať návrh procesných štandardov, vďaka čomu získali a individuálne posudzovali takmer 2500 pripomienok.

Publikované procesné štandardy majú viesť k záruke, že deti s rozmanitými potrebami a ich rodiny dostanú na celom Slovensku rovnako kvalitnú starostlivosť.

Procesný štandard Odborné činnosti ŠŠP obsahuje procesné štandardy pre odborné činnosti:

- Príjem a evidencia žiaka,
- Diagnostické činnosti ŠŠP – individuálna odborná starostlivosť a depistáž,
- Konzultácia v školskom prostredí,
- Poradenstvo v školskom prostredí,
- Reedukácia,
- Preventívna činnosť.

---

² 16419.pdf (minedu.sk)

Viac o procesných štandardoch sa dozviete na Procesné štandardy odborných a odbornometodických činností » VÚDPaP (VÚDPaP.sk) a Štandardy - Frekventované otázky » VÚDPaP (VÚDPaP.sk).

Po procesných štandardoch budú nasledovať štandardy obsahové a výkonové, ktoré budú záväzné pre všetkých pedagogických a odborných zamestnancov v systéme výchovného poradenstva a prevencie - v školách a v špeciálnych výchovných zariadeniach.

Štandardy nie sú nástrojom kontroly, ale sú pomôckou každému odbornému a pedagogickému zamestnancovi v posúdení dosahovania odbornej úrovne svojej práce.

Kvalifikačné predpoklady školského špeciálneho pedagóga

Týmito predpokladmi sa zaoberá Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov 1/2020 Z. z. § 1 (1) Kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti pedagogického zamestnanca v kategórii školský špeciálny pedagóg:

https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/prilohy/SK/ZZ/2020/1/20200115_5225476-2.pdf

Školský špeciálny pedagóg ako pedagogický zamestnanec

Podľa zákona 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch §19 spadá školský špeciálny pedagóg do kategórie pedagogických zamestnancov a podľa § 21 (3) poskytuje:

- a. individuálne alebo v triede výchovu, vzdelávanie a špeciálnopedagogické intervencie deťom a žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- b. špeciálnopedagogické intervencie deťom a žiakom, ktoré nie sú deťmi a žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, v spolupráci so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie,
- c. špeciálnopedagogické poradenstvo deťom, žiakom, zákonným zástupcom, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom,
- d. súčinnosť školskému zariadeniu výchovného poradenstva a prevencie.³

³ Do 31.8.2019 bol školský špeciálny pedagóg podľa zákona 317/2009 Z.z. zaradený do kategórie odborný zamestnanec, z čoho vyplývalo, že medzi jeho povinnosti nepatrilo vykonávanie pedagogických dozorov počas prestávok, prípadne v školskej jedálni, suplovanie na vyučovacích hodinách za chýbajúcich učiteľov, či účasť na exkurziách školy. Ak mal však školský špeciálny pedagóg v náplni práce vyučovanie predmetov špeciálnopedagogickej podpory, školy museli túto skutočnosť riešiť dvomi pracovnými úväzkami a zmluvami, pre odborného a pedagogického zamestnanca. V praxi sa zmena prechodu na výlučne pedagogických zamestnancov stretla s istou nevoľou. Na túto skutočnosť by sa však dalo nazerať ako na možnosť ŠŠP vidieť dieťa, žiaka, klienta aj v iných situáciách, ako len vo svojej kancelárii pri individuálnej intervencii, prípadne v malej skupine žiakov na neklasifikovanej hodine, napríklad RŠF. Pozorovanie je súčasťou odbornej práce ŠŠP, neoddeliteľnou a veľmi vzácnou príležitosťou poznať dieťa v neštruktúrovanom prostredí, vidieť ho kooperovať so spolužiakmi, sledovať aktivitu v neočakávanej situácii, sledovať spôsob jeho prípravy a práce na hodine. Skúsme tento fakt vziať ako možnosť komplexnejšieho porozumenia dieťaťu, využitia aj neformálnych podmienok a času ako priestoru na odborné posúdenie správania sa žiaka. Vychádzajúc zo znenia zákona teda školský špeciálny pedagóg je síce kompetentný plnohodnotne zastúpiť chýbajúceho kolegu, toto by však malo byť **výnimočné**.

Činnosti, ktoré ŠŠP vykonáva, sú podrobnejšie uvedené v náplni práce nižšie.

Týždenný pracovný čas ŠŠP

Ustanovenie § 7 ods. 1 prvá veta zákona č. 138/2019 Z. z. určuje, čo sa považuje za týždenný pracovný čas pedagogického zamestnanca. Tento „tvorí čas, v ktorom pedagogický zamestnanec vykonáva priamu výchovno-vzdelávaciu činnosť, a čas, v ktorom pedagogický zamestnanec vykonáva ostatné činnosti súvisiace s priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou“. Rozsah priamej výchovno-vzdelávacej činnosti upravuje osobitný predpis, a to nariadenie vlády č. 201/2019 Z. z. o priamej výchovno-vzdelávacej činnosti. V zmysle § 1 ods. (1) nariadenia rozsah priamej výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogického zamestnanca predstavuje jeho tzv. základný úväzok. V súlade s § 3 ods. (7) sa neustanovuje základný úväzok školského špeciálneho pedagóga.

Nie je možné stotožňovať pojmy týždenný pracovný čas a základný úväzok, a to z toho dôvodu, že pojem týždenný pracovný čas pedagogického zamestnanca tvorí tak čas trávený priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou, ako aj čas, v rámci ktorého pedagogický zamestnanec vykonáva iné činnosti, ktoré sa samy o sebe nepovažujú za priamu výchovno-vzdelávaciu činnosť, no s touto činnosťou súvisia. Činnosti, ktoré sa považujú za ostatné činnosti súvisiace s priamou výchovno-vzdelávacou činnosťou, sú uvedené v Čl. 14 ods. 1 písm. b) Vzorového Pracovného poriadku pre pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov škôl a školských zariadení č. 2020/8006:1-B2001, ktorý dňa 10. 02. 2020 vydalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Vzorový pracovný poriadok je dostupný na: <https://www.minedu.sk/sprievodne-dokumenty/>. Základný úväzok pedagogického a odborného zamestnanca tvorí iba jednu časť z týždenného pracovného času tohto zamestnanca. Zvyšnú časť tohto týždenného pracovného času tvoria ostatné činnosti súvisiace s priamou výchovno - vzdelávacou činnosťou.

Rozsah pracovného času zamestnanca pracujúceho vo verejnom záujme, pri odmeňovaní ktorého sa postupuje podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého sa postupuje aj v prípade odmeňovania pedagogických a odborných zamestnancov, upravuje Kolektívna zmluva vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme na roky 2019 – 2020. V zmysle Čl. II ods. 1 vyššej kolektívnej zmluvy **sa pracovný čas zamestnanca stanovuje na 37 a ½ hodín týždenne**. Zamestnanec zamestnaný v pracovnom pomere na tzv. plný úväzok je povinný odpracovať celý stanovený týždenný pracovný čas, t.j. je povinný v jednom týždni odpracovať 37 a ½ hodín. *Spôsob, akým zamestnávateľ rozvrhne pracovný čas zamestnanca, je už v kompetencii zamestnávateľa, ktorý ho upraví v príslušnom internom predpise. Miesto, kde si tento týždenný pracovný čas zamestnanec odpracuje, t.j. či na pracovisku alebo na inom vhodnom mieste, si zamestnávateľ a zamestnanec dohodnú v pracovnej zmluve.*

Miestnosť ŠŠP

Miestnosť školského špeciálneho pedagóga by mala byť jasne označená menom s kontaktnými údajmi a časovým rozvrhom. S bežným kancelárskym nábytkom, školskou lavicou a stoličkami, uzamykateľnou skrinkou na spisy (kvôli ochrane osobných údajov), počítačom/notebookom (s prípadnou možnosťou pracovať mimo školu), multifunkčným zariadením – skener, tlačiareň, kopírka. ŠŠP by mal mať k dispozícii mobilný telefón, ktorý zabezpečí jeho dostupnosť pre klientov - rodičov, pedagógov, odborných zamestnancov poradenských zariadení a ďalších inštitúcií. K dispozícii by mal byť aj relaxačný kútik s kobercom, vankúšmi alebo fit loptou. Súčasťou pracovne by mala byť aj špeciálnopedagogická knižnica, ktorú ŠŠP pravidelne obnovuje a rozširuje. K metodickým pomôckam ŠŠP patria napríklad kocky s obrazom písmen, tvrdá a mäkká kocka, bzučiak, kartičky so slabikami, slovami, obrázky na rozvíjanie komunikačných zručností, kartičky na vyvodzovanie sčítania, odčítania, násobenia, delenia, číselné osi, pomôcky na rozvoj jemnej motoriky, sensorický materiál (kinetický piesok, podložka s pieskom na písanie, hmatové loptičky, záťažová deka, ...), rytmické hudobné (Orffove) nástroje; akustické, tieňové pexeso, puzzle a pod. Potreby na písanie, kreslenie a modelovanie. Knihy pre deti, napr. knihy vhodné pre dyslektikov.

Školský špeciálny pedagóg ako člen školského podporného tímu

Školu tvoria jednotliví aktéri vo vnútri jej organizmu, kde každý má svoju nezastupiteľnú a rovnocennú úlohu. Ak chceme poskytnúť žiakovi podporu pri jeho integrácii, do tímu musíme „pribať“ aj jeho rodičov. Školy akéhokoľvek typu (bežná, špeciálna) musia pri rešpektovaní voľby rodiča na základe záujmov žiaka poskytnúť každému kvalitné podmienky vzdelávania. Pri podpore všetkých žiakov na ceste inkluzívneho vzdelávania je žiaduce vytvárať školské podporné tímy zložené z pedagogických a odborných zamestnancov, a podporovať vytváranie spolupracujúcej a participatívnej klímy. Školský podporný tím, ako užšiu skupina zamestnancov v škole, tvorí primárne školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, školský logopéd a ďalší odborní zamestnanci.

Nasledujúca schéma a popis trojstupňovej pomoci poukazuje na dôležitosť a úlohu jednotlivých aktérov školy pri pomoci žiakovi. Základom je riešenie problémov a podpora pri práci so žiakmi, rodinou, triedou subsidiárne, systematicky a čo najbližšie k žiakovi.

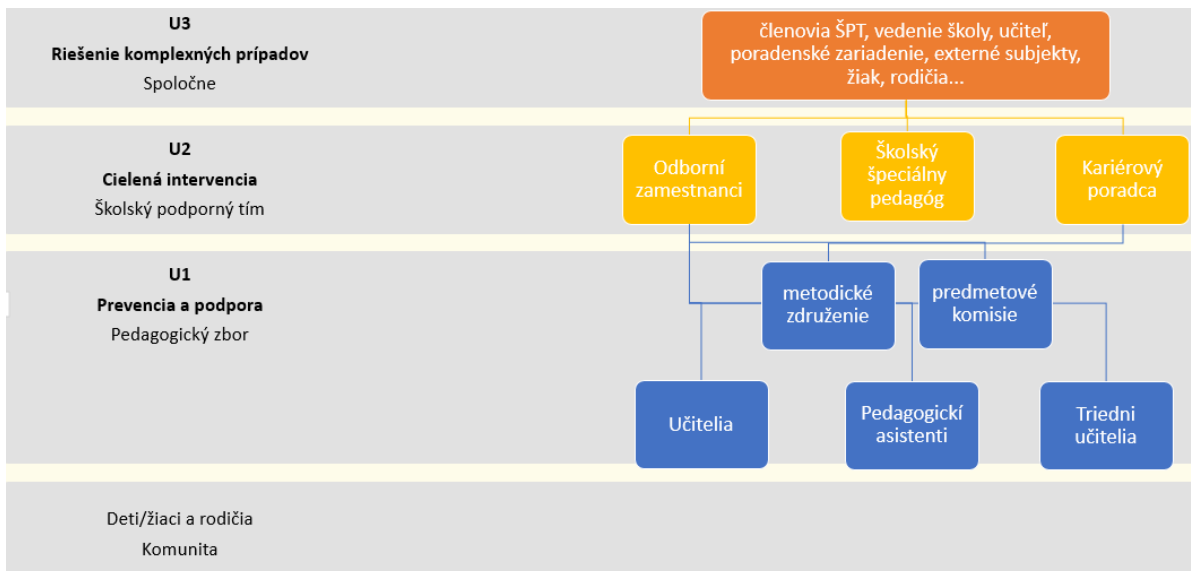

Schéma trojstupňovej pomoci pri riešení výchovno-vzdelávacích problémov v škole (podľa Učiaceho sa Slovenska, 2018)

Schéma predstavuje názorné úrovne (U1 – U3), kde jednotlivé úrovne predstavujú:

→ U1 (úroveň 1) – **prevencia a bežná podpora** a práca učiteľov s podporou asistenta na hodine i cez prestávky, riešenie problémov triednymi učiteľmi, komunikácia s rodičmi. Silným tímom na tejto úrovni sú triedny učiteľ s rodičom ako najdôležitejšie vzťahové osoby okolo žiaka. V procese riešenia problémov môže podľa typu problému napomôcť k riešeniu na II. stupni aj vedúci niektorej predmetovej komisie, či metodické združenie na I. stupni ZŠ. Kariérový poradca pomáha predovšetkým pri podpore prestupu na vyšší stupeň vzdelávania a pomáha zosúladiť IVP žiaka a smerovanie jeho ďalšieho kariérového smerovania. Na prvej úrovni sa rieši väčšina problémov v škole, hoci už na tejto úrovni v rámci prevencie je želaným stavom aktívne pôsobenie napríklad školského psychológa, a to podpornými programami, aktivitami, sústredzeniami, akciami – v úzkej spolupráci s triednymi učiteľmi, členmi odborného tímu v preventívnej práci a identifikácii rizík a zdrojov žiakov.

→ U2 (úroveň 2)- **cielená špecifická intervencia** a pomoc deťom v riziku. Žiaci pravidelne ohrození neúspechom alebo emočnými ťažkosťami vyžadujú dlhodobejšiu a odbornú starostlivosť. Podľa typu problému na tejto úrovni zasahujú jednotlivo odborní zamestnanci- psychológ, špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg a/alebo logopéd (terapia, poradenstvo, sprevádzanie, reedukácie, podpora a usmernenie učiteľov) a pod. Na tejto úrovni je možné poskytnúť niektorému žiakovi alebo menšej skupine žiakov špecifickú podporu. Jednotliví odborní zamestnanci tvoria odborný tím, úzko spolupracujú medzi sebou i subsidiárne s učiteľmi a pokúšajú sa postupne nastavenou stratégiou orientovanou na sanáciu potrieb dieťaťa vrátiť problém späť na úroveň 1.

→ U3 (úroveň 3) - tu už ide o **komplexnú starostlivosť** o vážne ohrozené deti i rodiny. Na tejto úrovni je potrebné, aby tím postupoval v úzkej spolupráci s učiteľmi, riaditeľom, sociálnym pedagógom a inými zložkami pre pomoc deťom či rodine. Môže ísť o prípady krízovej intervencie pri smrti blízkej osoby, prípady týrania a vážneho zanedbávania, ohrozenia žiaka, traumatického rozvodu, porúch správania, ťažšieho zdravotného znevýhodnenia a i. Je potrebné, aby tím spoločne plánoval kroky, aby sa realizovali stretnutia so zápisnicami, spísali sa dohody, plány, navrhli sa účinné

kroky a ich následná spoločná kontrola, čo sa prikladá k dokumentácii IVP. Takéto hlbšie a komplexnejšie riešenia môžu vyžadovať prácu so žiakom a rodinou na viacerých úrovniach – jeden odborník rieši prostredie a rodinu žiaka, iný terapeuticky pracuje so žiakom, triedny učiteľ môže pracovať (v prípade potreby) aj s celou triedou na podpore žiaka. Niektoré prípady vyžadujú aj medzirezortnú spoluprácu (súdy, kuratela, polícia, lekári a i.). Nakoľko však škola je s rodinou žiakovi najbližšie, je nevyhnutné, aby aj ostatné subjekty aktívne spolupracovali a koordinovali svoje postupy s rodinou i školou. (Základné východiská na ceste od integrácie k inklúzii)

Nevyhnutnosťou a aktuálnou potrebou multidisciplinárneho prístupu pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov sa zaoberá odborný materiál Multidisciplinárny prístup - Základné myšlienky a rámce. Nasledovať ho budú aplikačné dokumenty s praktickými postupmi pri tvorbe multidisciplinárnych tímov v školách (Školský podporný tím), v poradenských zariadeniach a v špeciálnych výchovných zariadeniach.

Inšpirovať sa o tom, ako multidisciplinárny prístup funguje v slovenskej praxi, môžete v **Atlase skúsenosti multidisciplinárneho prístupu v rámci pedagogickej a poradenskej praxe** tu.

Klientela ŠŠP

Klientami školského špeciálneho pedagóga sú všetci aktéri vzdelávania v škole, kde pôsobí, to znamená deti, žiaci, ich zákonní zástupcovia (nielen rodičia, ale i pestúni, vychovávatelia centier pre deti a rodinu a tí, ktorí majú dieťa v osobnej starostlivosti), učitelia, pedagogickí asistenti. Teda aj tí, ktorých usmerňuje, pomáha a spolupracuje s nimi.

Nižšie uvádzame rozdelenie detí a žiakov podľa znevýhodnení, tak ako ich definuje školský zákon, spolu s odkazmi na vzdelávacie programy. Školskému špeciálnemu pedagógovi napovedia, podľa akého vzdelávacieho programu sa deti so ŠVVP vzdelávajú, akú majú dotáciu hodín v jednotlivých ročníkoch a pod. Individuálne rozdiely sú zaznamenané v školskom vzdelávacom programe v každej škole. Tento dokument by mal byť ŠŠP tiež známy.

Vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie

Do kategórie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) patrí a vzdeláva sa podľa vzdelávacieho programu:

1. žiak so zdravotným znevýhodnením

a) ŽIAK SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

1. *žiač s mentálnym postihnutím* - [vp pre žiakov s mentálnym postihnutím.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20270:9-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)

2. *žiak so sluchovým postihnutím* - [vp pre ziaikov so sluchovym postihnutim.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20275:12-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
  3. *žiak so zrakovým postihnutím* - [vp pre ziaikov so zrakovym postihnutim.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20284:16-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
  4. *žiak s telesným postihnutím* - [vp pre ziaikov s telesnym postihnutim.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20277:13-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
  5. *žiak s narušenou komunikačnou schopnosťou* - [vp pre ziaikov s narusenou komunikacnou schopnostou.pdf](#)
  6. (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20272:10-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
  7. *žiak s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami – bez mentálneho postihnutia*
[vp pre ziaikov s autizmom alebo dalsimi pervazivnymi vyvinovymi poruchami bez mentalneho postihnutia.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20261:5-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
  8. *žiak s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami – s mentálnym postihnutím*
[vp pre ziaikov s autizmom alebo dalsimi pervazivnymi vyvinovymi poruchami s mentalnym postihnutim.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20264:6-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
  9. *žiak s viacnásobným postihnutím* - [vp pre ziaikov s viacnasobnym postihnutim.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20280:14-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
- b) **ŽIAK CHORÝ ALEBO ZDRAVOTNE OSLABENÝ** - [vp-ziaikov-chorych-zdravotne-oslabenych-2.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20269:8-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
- c) **ŽIAK S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI**
- *žiak s poruchou aktivity a pozornosti* - [vp-ziaikov-poruchou-aktivity-pozornosti-2017.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 03.08.2017 pod číslom 2017/10211-2:10G0 s platnosťou od 1. septembra 2017.)
  - *žiak s vývinovou poruchou učenia* - [vp pre ziaikov s vyvinovymi poruchami ucenia.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20281:15-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)

d) ŽIAK S PORUCHOU SPRÁVANIA

– žiak s narušením v oblasti emocionálnej alebo sociálnej [vp-ziakov-poruchami-spravania-2017.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 03.08.2017 pod číslom 2017/10217-4:10G0 s platnosťou od 1. septembra 2017.)

2. žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia

- žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa/žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti. Nevzdeláva sa podľa špeciálneho vzdelávacieho programu, pokiaľ mu nie je diagnostikované ďalšie zdravotné znevýhodnenie. Poradenské zariadenie mu však môže odporučiť uplatňovanie špecifických (individualizovaných) postupov vo vzdelávaní, ktoré budú pokrývať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka, vyplývajúce z jeho sociálne znevýhodňujúceho prostredia.

Za sociálne znevýhodnené prostredie, ktoré znevýhodňuje dieťa vo výchovnovzdelávacom procese, sa považuje prostredie, ktoré charakterizujú aspoň tri z nasledovných kritérií⁴:

1. rodina, v ktorej dieťa žije, neplní základné funkcie - socializačno-výchovnú, emocionálnu a ekonomickú,
2. chudoba a hmotná núdza rodiny dieťaťa,
3. aspoň jeden z rodičov dieťaťa je dlhodobo nezamestnaný, patrí k znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie,
4. nedostatočné vzdelanie zákonných zástupcov - aspoň jeden z rodičov nemá ukončené základné vzdelanie,
5. nevyhovujúce bytové a hygienické podmienky, v ktorých dieťa vyrastá - absencia miesta na učenie, posteľ, elektrickej prípojky, pitnej vody, WC,
6. vyučovací jazyk školy je iný ako jazyk, ktorým dieťa hovorí v domácom prostredí,
7. rodina dieťaťa žije v segregovanej komunite,
8. sociálne vylúčenie komunity alebo rodiny dieťaťa z majoritnej spoločnosti.

3. žiak s nadaním je žiak,

- ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu, alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výkony a prostredníctvom výchovy a vzdelávania sa jeho nadanie cielene rozvíja
- [vp pre ziakov so vseobecnym intelektovym nadanim.pdf](#) (Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20295:21-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.)
- <https://VÚDPaP.sk/vzdelavacie-programy-pre-ziakov-so-vseobecnym-intelektovym-nadanim-platne-od-1-9-2016/>

⁴ <https://www.minedu.sk/data/att/6072.pdf>

Tu by sme ale radi upriamili pozornosť aj na § 21 (3) Zákona 138/2009 Z.z. písm. b), kde sa uvádza, že ŠŠP poskytuje špeciálnopedagogické intervencie deťom a žiakom, **ktoré nie sú deťmi a žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**, v spolupráci so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie. To znamená, že nielen deti s diagnostikovaným znevýhodnením, či poruchou by mali byť v centre záujmu, ale v neposlednom rade deti s rizikovým vývinom, ktoré je možné identifikovať (nielen) počas prvých mesiacov od začatia povinnej školskej dochádzky, napr. deti s odloženou školskou dochádzkou / nástupu do materskej školy. Veľkú skupinu tvoria tiež deti, ktoré nežijú v štandardných, bežných podmienkach - deti vychovávané jedným rodičom, v striedavej starostlivosti, v náhradnej osobnej starostlivosti, deti s nariadenou ústavnou starostlivosťou, či dočasne umiestnené do zariadení sociálno-právnej ochrany, deti v komplikovanom rozvodovom konaní rodičov, deti s traumou v anamnéze atď. Na tomto mieste nie je možné vymenovať všetky životné okolnosti, ktoré však významne ovplyvňujú možnosti prípravy na vyučovanie, schopnosť sústrediť sa a pracovať na hodinách. Dôležitá je neustála spolupráca s triednym učiteľom žiaka, ktorý má tieto informácie a včasným preventívnym zásahom individuálnym alebo s celou triedou je možné predísť problematickému vývoju v školskej úspešnosti dieťaťa.

Dokument Štátneho pedagogického ústavu Aplikácia vzdelávacích programov pre žiakov so ZZ je určený pedagógom a odborným zamestnancom, ktorí vzdelávajú alebo sa podieľajú na výchove a vzdelávaní žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, alebo im zabezpečujú odborné poradenstvo a prezentuje aktuálne odporúčania na výchovu a vzdelávanie žiakov so ZZ a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, ktorí sa vzdelávajú v špeciálnych školách, v špeciálnych triedach a v triedach základných a stredných škôl spolu s inými žiakmi, t. j. v školskej integrácii/individuálnom začlenení.

Niektoré otázky a odpovede k vzdelávacím programom pre žiakov so zdravotným znevýhodnením nájdete tu.

Vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením pre predprimárne vzdelávanie

<https://www.statpedu.sk/files/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecny-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy/vp-deti-so-zz-schvalene-maj-2017.pdf> (2017)

Aplikácia VP pre deti so ZZ pre predprimárne vzdelávanie (2017)

<https://www.statpedu.sk/files/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecny-intelektovym-nadanim/predprimarne-vzdelavanie.pdf>

Vzdelávacie programy pre stredné vzdelávanie (nižšie stredné odborné vzdelávanie, SOŠ, gymnázium)

PRAKTICKÁ ŠKOLA, ODBORNÉ UČILIŠTE (NIŽŠIE STREDNÉ ODBORNÉ VZDELÁVANIE)

<https://www.statpedu.sk/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy/vzdelavacie-programy-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/stredne-vzdelavanie-nizsie-stredne-odborne-vzd.html>

STREDNÉ VZDELÁVANIE (NIŽŠIE STREDNÉ ODBORNÉ VZDELÁVANIE, SOŠ, GYMNÁZIUM)

<https://www.statpedu.sk/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy/vzdelavacie-programy-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/stredne-vzdelavanie-nizsie-stredne-odborne-vzdelav/>

Minimálne diagnostické štandardy v správach z poradenských zariadení

Návrh minimálnych diagnostických štandardov pre špecifické poruchy učenia, poruchu aktivity a pozornosti a narušenú komunikačnú schopnosť je určený odborným zamestnancom školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie. Poskytuje im prehľad a odporúčania k aktuálne používaným diagnostickým postupom a nástrojom pri najčastejšie sa vyskytujúcich zdravotných znevýhodneniach, ako aj pri deťoch s rizikovým vývinom. Cieľom tohto interného materiálu je zjednotiť postupy odborných zamestnancov (psychológa, špeciálneho pedagóga a logopéda) pri diagnostike a dosiahnuť vyššiu kvalitu výsledkov odbornej činnosti pre deti a žiakov.

My tu tento materiál uvádzame so zámerom možnosti lepšieho porozumenia odborných záverov uvedených v diagnostických správach detí a žiakov z poradenských zariadení, s ktorými sa ŠŠP stretáva.

Priznanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa neprináša len pozitíva v podobe novej podpory, ale pre časť detí a ich rodín znamená negatívnu nálepku, ktorá môže deti stigmatizovať. Zároveň, do istej miery môže limitovať aj ich ďalší postup vo vzdelávaní, čo vedie časť rodičov k odmietaniu zaradenia ich dieťaťa do kategórie žiakov so špeciálnymi potrebami. „Nálepka“ špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, najmä z dôvodu zdravotného znevýhodnenia, môže totiž podľa respondentov analýzy individuálnych rozhovorov To dá rozum znamenať pre časť detí prekážku pri prijímaní na vzdelávanie v bežných materských, základných alebo stredných školách. Ďalším dôvodom, ktorý môže viesť k odmietaniu alebo neoznámeniu diagnózy zo strany rodičov detí, je obava zo znižovania očakávaní učiteľov a učiteľiek voči nim. Respondenti rozhovorov taktiež poukazyvali na skutočnosť, že časť učiteľov vníma žiakov so špeciálnymi potrebami ako „problematických“ a nazerá najmä na niektoré z „novších“ typov diagnóz (ako napríklad vývinové poruchy učenia) ako na účelovú snahu žiakov a rodičov uľahčiť si podmienky štúdia. Výrazne sa úskalia súčasného ponímania špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb prejavujú aj v prípade detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Súčasná definícia sociálne znevýhodneného prostredia vo vzdelávacích politikách priamo konštatuje viaceré „nedostatky“ na strane dieťaťa, ako napríklad nedostatočne rozvinuté mentálne, vôľové, emocionálne vlastnosti či nedostatočnú socializáciu, ktoré majú byť príčinou jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Podobné stigmatizujúce vnímanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, najmä z prostredia sociálne vylúčených

rómskych lokalít, bolo prítomné aj u časti respondentov individuálnych rozhovorov z materských, základných aj stredných škôl.⁵

Dĺžka a špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so ZZ

V prípade potreby sa dĺžka vzdelávania žiakom so zdravotným znevýhodnením predĺži až o dva roky⁶ v prípade školskej integrácie individuálne, rozložením obsahu vzdelávania v súlade s individuálnym vzdelávacím programom⁷.

V prípade potreby sa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením zvýši počet voliteľných hodín o 1 až 3 hodiny týždenne. Túto možnosť odporúčame len po dôkladnom zvážení, pretože prináša riziko preťažovania žiakov. Pri vyučovaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti sa dĺžka a štruktúra vyučovacej hodiny stanovuje flexibilne, zohľadňuje sa psychický stav, správanie a potreby žiakov.

V niektorých prípadoch môže byť žiak

- ktorému jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole,
- prvého stupňa základnej školy,
- ktorý bol vzatý do väzby alebo je vo výkone trestu odňatia slobody, ktorému nemožno zabezpečiť účasť na vzdelávaní v škole dlhšie ako dva mesiace.

na určitý čas podľa *oslobodený od povinnosti dochádzať do školy*⁸, pričom sa mu v súlade s týmto zákonom poskytuje **individuálne vzdelávanie**.

Nultý ročník je štartovací rok v škole pre deti **zo sociálne a výchovne málo podnetného prostredia**, takže by do neho nemali byť zaradované deti s iným dôvodom na odklad.

Nultý ročník základnej školy je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy.⁹

Prípravný ročník je medzičlánok medzi materskou školou a 1. ročníkom a je určený pre žiakov so ZZ (podrobnejšie¹⁰), ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť a nie je u nich predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy so vzdelávacím programom podľa § 95 ods. 1 písm. b). Absolvovanie prípravného ročníka sa považuje za prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky.

Ďalším špecifikom pri výchove a vzdelávaní detí so ZZ môže byť možnosť oslobodenia žiakov od vyučovania napr. cudzieho jazyka, telesnej výchovy, alebo oslobodenie od klasifikovania v predmete či predmetoch podľa potreby, v závislosti od jednotlivých druhov zdravotného znevýhodnenia. Toto odporúčenie vydáva poradenské zariadenie.

⁵ Analýza zistení o stave školstva na Slovensku - To Dá Rozum (todarozum.sk)

⁶ §97 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z.z.

⁷ pri uplatnení § 94 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z.z.

⁸ § 24 zákona 245/2008 Z.z.

⁹ §19 ods. 6 zákona č. 245/2008 Z.z.

¹⁰ § 2 písm. k) a l) zákona č. 245/2008 Z.z.

Spolupráca školy / ŠŠP s rodinou

Spolupráci školy s rodinou sa venuje krátky rovnomenný dokument doc. PhDr. Evy Gajdošovej CSc. z Katedry psychológie FF UK v Bratislave. Je síce primárne určený školským psychológom, avšak jednoduchou zámenou v oslovení školského psychológa za školského špeciálneho pedagóga, by sme ho mohli považovať aj za príručku plnú cenných rád, tipov a stratégií, vhodnú aj pre ŠŠP. Popisuje typy rodičov a ich postojov ku spolupráci so školou, jej formami a úrovne. Rozoberá komunikáciu a spôsoby efektívneho vedenia rozhovoru, opisuje typy správania sa odborníka k rodičovi a dokument napokon uzatvára modifikovaný Test kvality riadenia a sociálnych vzťahov, ktorý ponúka formu samohodnotenia a spätnej väzby práce školského psychológa / ŠŠP s rodičmi žiakov.

Náplň práce školského špeciálneho pedagóga

Školský špeciálny pedagóg, ako súčasť školského podporného tímu, okrem individuálne dohodnutých činností so zamestnávateľom v pracovnej zmluve, v rámci svojej práce:

1. **spolupracuje** s odbornými a pedagogickými zamestnancami v školskom podpornom tíme,
2. vykonáva **odborné činnosti v rámci orientačnej špeciálnopedagogickej diagnostiky, prevencie, individuálneho, alebo skupinového poradenstva a intervencie deťom/žiakom** zo sociálne znevýhodneného prostredia, deťom/žiakom s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, viacnásobným postihnutím, chorým alebo zdravotne oslabeným, s vývinovými poruchami učenia a odborné činnosti spojené s reedukáciou porúch správania,
3. poskytuje špeciálnopedagogické poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom detí/žiakov a pedagogickým zamestnancom škôl,
4. metodicky usmerňuje pedagogických zamestnancov,
5. spolupodieľa sa **na vytváraní, aktualizácii, inovácii IVP pre deti a žiakov so ŠVVP**, následne sa podieľa na ich aplikácii v praxi,
6. **kompletizuje dokumentáciu individuálne začlenených detí a žiakov**,
7. dohliada na používanie kompenzačných pomôcok odporúčaných zariadeniami VP a P,
8. dohliada na dodržiavanie odporúčaní poradenského zariadenia vo výchovno-vzdelávacom procese,
9. **odborne zabezpečuje integráciu a inklúziu** zdravotne znevýhodnených detí/žiakov a ich dokumentáciu,

10. v prípade potreby odporúča zákonnému zástupcovi dieťaťa/žiaka odborné vyšetrenie v príslušnom poradenskom zariadení, alebo rediagnostiku,
11. **systematicky, priebežne a pravidelne sa vzdeláva** a sleduje nové prístupy a trendy v odborných oblastiach, **formou** samoštúdia, účasťou na odborných seminároch, prednáškach vzdelávaniach a webinároch, počúvaním odborných podcastov, orientuje sa v inovatívnych prístupoch, metódach a formách práce s deťmi a žiakmi,
12. spolupracuje a podieľa sa na **vypracovaní akčného plánu** pre inkluzívne vzdelávanie,
13. **vedie presnú evidenciu** (záznamový hárok a portfólio každého dieťaťa/žiaka) riešených prípadov v rámci individuálnej a skupinovej činnosti s deťmi,
14. **zachováva mlčanlivosť** o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri vykonávaní práce vo verejnom záujme (v zmysle školského zákona), zabezpečuje **ochranu osobných údajov detí/žakov** a citlivých informácií o nich,
15. **spolupracuje so zariadeniami** výchovného poradenstva a prevencie,
16. **zabezpečuje písomnú dokumentáciu** potrebnú k odoslaniu do centier poradenstva od rodičov a triednych učiteľov,
17. **orientuje sa v diagnózach jednotlivých detí/žakov**, v prognózach ich stavu, v anamnéze, socio-kultúrnom, prípadne aj ekonomickom zázemí dieťaťa/žiaka,
18. podieľa sa na **sociálnom, spoločenskom začlenení dieťaťa/žiaka** so ŠVVP do rovesníckych skupín,
19. dozerá **na podporu budovania**, v čo najvyššej možnej miere, **samostatnosti** znevýhodneného dieťaťa/žiaka (napr. aj vo vzťahu k spolupráci s asistentom učiteľa), podieľa sa na učení dieťaťa/žiaka k samostatnosti do takej miery, do akej to dovolí charakter jeho znevýhodnenia,
20. podieľa sa na **koordinácii práce asistentov učiteľov**,
21. podieľa sa na **plánovaní inkluzívneho vzdelávania školy** a tvorbe školského vzdelávacieho programu v oblasti práce s deťmi a žiakmi so ŠVVP,
22. odporúča a podľa potreby sa podieľa na **úprave prostredia triedy**, navrhuje úpravu interiéru tak, aby bol v súlade so ŠVVP dieťaťa/žiaka, navrhuje zmeny v organizácii vyučovania v súlade so vzdelávacími programami pre jednotlivé druhy znevýhodnení,
23. zúčastňuje sa **priamej výchovno - vzdelávacej činnosti** s cieľom bližšie spoznať triedu, jednotlivé deti/žakov, pozoruje ich prácu počas edukácie,
24. podieľa sa na **budovaní špeciálnopedagogickej knižnice**, pripravuje a zhromažďuje materiál pre prácu s deťmi/žiakmi (pracovné listy, cvičenia a pod.),
25. organizuje, prípadne realizuje **prednáškovú činnosť**, v prípade potreby oboznamuje pedagogických zamestnancov s aktuálnymi otázkami v oblasti špeciálnopedagogickej teórie a praxe,

26. **sleduje platnú legislatívu** a legislatívne zmeny v oblasti vzdelávania detí/žiacov so ŠVVP a špeciálnopedagogického poradenstva,
27. spolupracuje s vedením školy pri zabezpečovaní výchovno-vzdelávacieho procesu, participuje na **vytváraní pozitívnej klímy**.

Špecifiká práce ŠŠP v materskej škole

Okrem vyššie uvedených činností, ŠŠP v materskej škole, v úzkej spolupráci s rodičmi / zákonnými zástupcami a učiteľkami:

1. **pripravuje deti so špeciálnopedagogickými potrebami pre vstup do základnej školy**, aktívne pomáha rodičom a zamestnancom škôl pri výbere optimálneho spôsobu zaškolenia,
2. aktívne sa zúčastňuje **prijímania nových detí** a pri ich adaptácii na nový kolektív MŠ,
3. realizuje **individuálnu a skupinovú špeciálnopedagogickú screeningovú diagnostiku** detí a žiakov.

Napriek tomu, že podiel detí a žiakov s priznanými špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je na Slovensku výrazne vyšší ako vo väčšine európskych krajín, nezahŕňa všetky deti a žiakov, ktorí by pri svojom učení sa potrebovali podporu. Hlavným dôvodom je, že ŠVVP im doposiaľ neboli diagnostikované zo strany poradenského zariadenia. V prípade detí v predškolskom veku môže zohrávať rolu aj skutočnosť, že vzhľadom na ich vek ešte nemožno uzatvoriť konkrétnu diagnózu.¹¹

Špecifiká práce ŠŠP v základnej škole

Okrem vyššie uvedených činností vyplývajúcich z náplne práce, ŠŠP v základnej škole:

1. realizuje **individuálnu a skupinovú špeciálnopedagogickú screeningovú diagnostiku** detí a žiakov,
2. aktívne sa zúčastňuje zápisu detí do 1.ročníka s cieľom identifikovať deti s rizikovým vývinom,
3. pravidelne realizuje reedukácie so žiakmi s ťažkosťami v učení, zvlášť so žiakmi s vývinovými poruchami učenia,
4. učí predmety špeciálnopedagogickej podpory,
5. poskytuje špeciálnopedagogickú podporu deťom/žiakom pri Testovaní 5 a 9.

Špecifiká práce ŠŠP na strednej škole

Špecifiká výchovy žiakov s VPU na strednej škole

---

¹¹ ŠVVP nezohľadňuje viaceré prekážky v učení (todarozum.sk)

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia (VPU) v strednej škole - doplnok k Vzdelávaciemu programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia (ISCED 3) schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2011-11209/27407:1-914 dňa 31. augusta 2011 s platnosťou od 1. septembra 2011.

Na stredných školách je integrovaných množstvo žiakov s rôznym zdravotným znevýhodnením, nielen VPU. ŠŠP na strednej škole by mal veľmi starostlivo dbať na precízne vypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu so správnym zapracovaním všetkých odporúčaní príslušného poradenského zariadenia, pri vypracovávaní IVP spolupracovať so samotným žiakom, jeho zákonným zástupcom a prípadne aj s neziskovými organizáciami venujúcimi sa tomu ktorému znevýhodneniu, poskytujúcimi pomoc a podporu. Napr. Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením

Predmety špeciálnopedagogickej podpory

Cieľom predmetov špeciálnopedagogickej podpory je odstrániť, alebo aspoň zmierniť následky zdravotného znevýhodnenia či vývinových porúch vo vzdelávaní detí a žiakov, ako aj ďalším poruchám predchádzať. Podľa zdravotného znevýhodnenia sú predmety odporúčané takto:

- Žiaci s vývinovými poruchami učenia - rozvíjanie špecifických funkcií; individuálna logopedická intervencia.
- Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou - individuálna logopedická intervencia.
- Žiaci s poruchami aktivity a pozornosti - terapeuticko-korekčné cvičenia.
- Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia - rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností; rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie.
- Žiaci so sluchovým postihnutím: komunikačné zručnosti/ individuálna logopedická intervencia/ slovenský posunkový jazyk; rytmicko-pohybová výchova/dramatická výchova.
- Žiaci so zrakovým postihnutím: individuálne tyflopédické cvičenia; priestorová orientácia/pohybová výchova.
- Žiaci s poruchami správania: prevencia sociálnopatologických javov; terapeuticko-korekčné cvičenia.¹²

Rámcový obsah vzdelávania nájdete v nižšie priložených hypertextových odkazoch, alebo sú súčasťou (prelinkovaných) vzdelávacích programov pre konkrétne znevýhodnenie. Na tieto predmety si učiteľ/ŠŠP nevytvára časovo-tematické plány, pretože ak aj má zostavenú skupinu žiakov, ktorých v daný deň a vyučovaciu hodinu učí, postupuje individuálne, podľa potreby konkrétneho dieťaťa, vychádzajúc z jeho IVP a progresu.

Rozvíjanie špecifických funkcií - Rámcový obsah vzdelávania predmetu RŠF

Terapeuticko – korekčné cvičenia - Rámcový obsah vzdelávania predmetu TKC

¹² https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2021/02/Osobitosti_a_podmienky_na_VaV_ziakov_so_SVVP.pdf

Individuálna logopedická intervencia - Rámcový obsah vzdelávania predmetu ILL

Čítanie a písanie hrou - Rámcový obsah vzdelávania voliteľného predmetu Čítanie a písanie hrou

Pohybová výchova - Rámcový obsah vzdelávania voliteľného predmetu Pohybová výchova

Vašej pozornosti by nemali ujsť **dodatky** ministerstva školstva k vzdelávacím programom, pretože tie upravujú nutnosť výučby predmetov špeciálnopedagogickej podpory.

Dodatok č. 1, ktorým sa mení vzdelávací program pre žiakov s VPU pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie, schválený MŠVVaŠ dňa 17. augusta 2018 pod číslom 2018/11398:1-10L0 s účinnosťou od 1. septembra 2018. <https://www.minedu.sk/data/att/13470.pdf>

Dodatok č. 2, ktorým sa dopĺňajú vzdelávacie programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a všeobecným intelektovým nadaním pre základné vzdelávanie pre účely školskej integrácie, schválený MŠVVaŠ dňa 25. januára 2019 pod číslom 2019/6550:2- A1040 s účinnosťou od 1. februára 2019. <https://www.minedu.sk/data/att/14153.pdf>

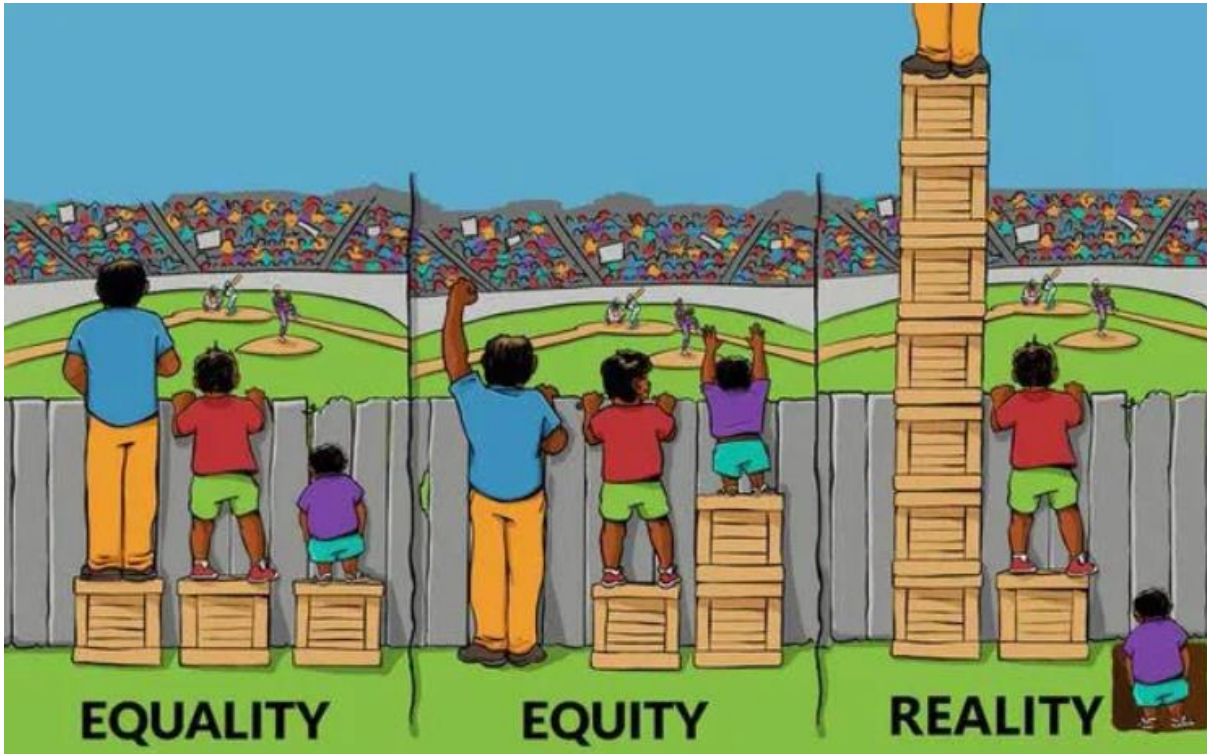
Povinnosťou výučby predmetov špeciálnopedagogickej podpory sa zaoberá i článok V. Križa <https://inklucentrum.sk/su-predmety-rsf-ili-tkc-povinne-v-skolskej-integracii/>

Kompenzačné pomôcky

Kompenzačné a špeciálne učebné pomôcky podľa druhu zdravotného znevýhodnenia nájdete v dokumente Štátnej školskej inšpekcie, vrátane kapitoly Ako škola získa kompenzačné pomôcky.

Individuálny vzdelávací program – ako na to?

Spravodlivosť x férovosť x realita

Individuálny vzdelávací program (ďalej len IVP) je nástroj, ktorý umožňuje žiakovi so ŠVVP vzdelávať sa primeranými prostriedkami. Tak, ako by sme dieťaťu na vozíčku nekázali skákať cez kozu, ani dieťaťu s aspergerovým syndrómom či ADHD nemôžeme určovať podmienky, ktoré kvôli svojmu, aj keď nie viditeľnému znevýhodneniu, nemôže naplniť.

IVP je povinnou súčasťou dokumentácie integrovaného žiaka. Vypracováva ho triedny učiteľ v spolupráci s poradenským zariadením¹³ a podľa potreby aj so školským špeciálnym pedagógom a školským psychológom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými zamestnancami podľa potreby.

Funkciou IVP nie je len prispôbiť dieťaťu/žiakovi okolie, poskytnúť úľavy, ale identifikovať možnosti nápravy/naprávania, riešenia narušenia/deficitu/problému – ciele intervencie tak, aby došlo v čo najväčšej miere k jeho eliminácii.

IVP popisuje postupy, ktoré je potrebné použiť vzhľadom na individuálne potreby žiaka. Ak je žiakovi so ŠVVP potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Ide o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, t. j. vychádza sa z učebných osnov predmetu. Vyučujúci učiteľ v spolupráci so ŠŠP vypracuje postupnosť krokov pri preberaní učiva

¹³ § 94 ods. 1 písm. b) bod 2 zákona č. 245/2008 Z. z.

príslušného predmetu. Úprava učebných osnov predmetu, ktorá je súčasťou IVP, sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka bez príslušných úprav.

Žiak má právo na rešpektovanie jeho individuálnych potrieb, to znamená, že má právo na výchovu a vzdelávanie s využitím špecifických foriem a metód, ktoré zodpovedajú jeho potrebám, a na vytvorenie nevyhnutných podmienok, ktoré túto výchovu a vzdelávanie umožňujú.¹⁴

Na odstránenie nerovnosti môžu organizácie prijímať dočasné vyrovnávacie opatrenia smerujúce k odstráneniu znevýhodnení vyplývajúcich z dôvodov rasového alebo etnického pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, rodu alebo pohlavia, veku alebo zdravotného postihnutia, ktorých cieľom je zabezpečiť rovnosť príležitostí v praxi. Nedodržanie opatrení je porušením §8 antidiskriminačného zákona.¹⁵

Známka získaná s pomocou vyrovnávacích opatrení u žiaka so ŠVVP má rovnakú hodnotu/váhu ako bežná známka študenta/žiaka bez ŠVVP.¹⁶

IVP (ak je vypracovaný) je pre každého pedagóga záväzný, nie je dobrovoľný. Školy sú verejné inštitúcie, ktoré sú povinné zavádzať a rešpektovať opatrenia súvisiace s medzinárodnými dohovormi do každodennej praxe. Školský zákon upravuje postupy vzdelávacej inštitúcie v základnej a strednej škole, pri záverečnej skúške a podobne. Súčasťou týchto postupov je aj vzdelávanie podľa individuálneho programu.

IVP je otvorený dokument, do ktorého sa môžu/majú vkladať nové návrhy priebežne počas roka, pričom spolupráca s rodičmi je dôležitým faktorom úspešnej integrácie. Rodič vidí, ako dieťa reaguje a či sú podmienky vzdelávania dostatočne prispôsobené jeho potrebám. Môžu sa meniť formy preskúšavania, počet hodín, alebo redukovať domáce úlohy.

Zmeny je spravidla potrebné dohodnúť s poradenským zariadením, najmä ak sú väčšieho rozsahu. Integrácia prebieha v neustálom dialógu a nemala by vynechávať ani samotné dieťa. Školský podporný tím v škole je hlavným aktérom pre integráciu, rozhodujúce slovo majú rodičia a poradenské centrum, ktoré by malo byť nezávislé od školy.

Cieľom diagnostiky (psychologickej, špeciálnopedagogickej) nie je len stanovenie diagnózy, ale predovšetkým *opísanie silných a slabých stránok dieťaťa*, stanovenie rizika, prognózy ďalšieho vývinu a podporných opatrení (a-centrum).

IVP je originálny dokument pre každé jedno dieťa, tak ako je jedinečný každý človek. Tak ako maliar na portréte osoby zobrazí tvár, oči, uši, ústa..., tak portréty rôznych osôb vyzerajú rozlične. Rovnako je to aj s autorom obrazu. Nieкого zaujme farba očí, iného farba vlasov, a to zdôrazní. Preto v tomto manuáli nenájdete vzor IVP, len to, čo môže obsahovať. Pri spolupráci s učiteľom sa skôr zamerajte na silné stránky dieťaťa/žiaka, a na to, ako mu môžu pomôcť prekonať obmedzenie, ktoré má. IVP obsahuje:

- základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces,
- požiadavky na úpravu prostredia školy a triedy,
- modifikáciu učebného plánu a učebných osnov,
- aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov,

¹⁴ § 144 ods. 2 školského zákona

¹⁵ Zákon 365/2004 Z.Z.

¹⁶ <https://www.minedu.sk/metodicky-pokyn-c-222011-na-hodnotenie-ziakov-zakladnej-skoly/> a ďalšie metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov na stránkach Ministerstva školstva

- špecifické postupy hodnotenia učebných výsledkov žiaka,
- špecifiká organizácie a foriem vzdelávania,
- požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok,
- v prípade potreby charakteristiku pomoci asistenta učiteľa,
- zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, psychológa, logopéda a iných podľa potreby, na základe odporúčania školského poradenského zariadenia,
- všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú v individuálnom rozsahu a kvalite tak, aby zodpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho žiaka,
- podpisuje ho riaditeľ školy, triedny učiteľ, špeciálny pedagóg, ktorý sa podieľal na jeho vypracovaní a zákonný zástupca žiaka,
- rodič by mal byť riadne oboznámený s obsahom IVP a v prípade potreby má možnosť podať žiadosť o jeho úpravu.¹⁷

Čiže veľmi zjednodušene – IVP obsahuje formálne údaje o žiakovi a škole, opis problému, ako sa v škole prejavuje, zachytáva zmeny oproti ostatným žiakom, tzn. čo je jeho cieľom, kto a ako často ho bude vyhodnocovať a prehodnocovať.

IVP je „živý dokument“, v priebehu školského roka sa môže a má upravovať a dopĺňať, podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka. Úpravy vzdelávacieho programu sú výsledkom odborných konzultácií všetkých zainteresovaných odborníkov a oboznamuje sa s nimi aj zákonný zástupca žiaka.

Pokiaľ je to možné, zapojte do tvorby IVP aj rodiča/zákonného zástupcu/vychovávateľa CDR, vysvetlite mu, ako zdravotné znevýhodnenie dieťaťa/žiaka ovplyvňuje v škole a dohodnite si s ním spoluprácu, akým spôsobom sa bude podieľať na príprave dieťaťa do školy. Zvážte individuálne jeho možnosti. Niekedy môže dieťaťu stačiť jednoduché vytvorenie bezpodnetného prostredia na prípravu do školy, pravidelnosť a jasne dohodnuté pravidlá.

Hovorte otvorene aj s dieťaťom/žiakom o jeho limitoch. Pýtajte sa ho na to, čo a ako chce urobiť preto, aby sa mu v škole/ vo vzťahoch viac darilo. Stanovujte krátke ciele v dohľadnej dobe. Prehodnocujte ich spolu, reflektujte, čo sa podarilo dosiahnuť a aké boli bariéry.

Nie je nutné vypracovávať každý rok nový IVP, stačí ho aktualizovať a zaznamenávať doň všetky relevantné zmeny.

V legislatíve sa ešte stretnete s pojmom individuálny učebný plán¹⁸, ten sa však týka individuálneho vzdelávania.

---

¹⁷ <https://www.platformarodin.sk/rodiciarodicom/na-co-mame-narok/vzdelavanie/vzdelavanie-deti-so-zdravotnym-znevychodnenim-vo-veku-6-18-rokov/individualny-vzdelavaci-plan/>

¹⁸ § 26 zákona č. 245/2008 Z. z.

Integrácia či inklúzia?

Po zadaní požiadavky na vypracovanie manuálu ŠŠP prišiel ako jeden z prvých nápad o zaradení tejto kapitoly. Sme presvedčení o tom, že školský špeciálny pedagóg by mal byť prirodzenou súčasťou tímu tých odborníkov, ktorí presadzujú myšlienky inklúzie.

Keď sa povie slovo inklúzia, mnohí prevrátia zrak, pretože je to téma, o ktorej sa už dlho rozpráva, avšak stále nie všetci celkom presne chápu, čo znamená. Mnohí z nej majú strach, vravia, že v podmienkach slovenského školstva nie je možná. Možno ešte nie je úplne možné zaviesť ju v systéme školstva, ale o to tu predsa až tak veľmi nejde. Zaviesť ju v školstve, no ignorovať ju inde? To nefunguje.

Inklúzia je najmä o principiálnom prístupe k rozvoju vzdelávania a spoločnosti. Je úzko prepojená s demokratickými hodnotami v rámci vzdelávania aj mimo neho. Nie je len o vzdelávaní detí so zdravotným znevýhodnením alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Inklúzia sa dá uskutočniť rôznymi spôsobmi, no vždy vedie k jednému cieľu – k podpore a účasti všetkých v rámci školy aj komunit a k zníženiu všetkých foriem vylúčenia a diskriminácie v školách aj v komunitách. Inklúziou treba začať od seba.

Publikácia [Index inklúzie](#) od autorov Tonyho Booth a Mel Ainsow môže byť pre učiteľov a kolektív školy užitočným návodom na to, ako sa na inkluzívnu cestu vzdelávania vydať aj bez stopercentnej finančnej a materiálnej pomoci ministerstva a štátu. Inkluzívny rozvoj je nekonečný proces, treba sa naň len odhodlať a osvojiť si inkluzívne hodnoty. Nie je to však ľahký proces.

Index inklúzie je praktickou knihou, ktorá, ako v nej autori sami uvádzajú, pozýva každého jej čitateľa do diskusie o tom, v čom a ako sa môžeme ako jednotlivci i ako komunity zlepšiť. Ak chce byť škola inkluzívnou, inkluzívni by nemali byť len jej jeden či dvaja pedagógovia. Na inklúziu treba všetkých, no stačí, ak s ňou správne začnú jeden či dvaja ľudia a zafunguje to.

V knihe sa dočítate o tom, ako správne inklúziu vo vašom prostredí naštartovať, aké sú inkluzívne hodnoty, navedie vás, ako si vytvoriť vlastný rámec hodnôt, ako inklúziu zapojiť do učebných osnov, ako prekonať bariéry, ktorým sa na ceste inklúzie nevyhnete. Kniha vám ukáže smer, akým sa vydať, aby vaša škola mohla byť pre všetky deti.¹⁹

O niečo kratšou je [metodika-podporujuca-inkluzivne-vzdelavanie-skolach.pdf \(statpedu.sk\)](#). Autorky publikáciu vnímajú ako príspevok k modernizácii vyučovacieho obsahu, foriem, metód a prostriedkov, i ako možnosť šíriť tie skúsenosti škôl, ktoré sa osvedčili v praxi.

---

¹⁹ www.ktochyba.sk

Možnosti ďalšieho vzdelávania a rozvíjania detí

Na trhu je množstvo materiálov, ktoré nám pomôžu rozvíjať tie funkcie dieťaťa/žiaka, ktoré sú oslabené. Hľadáme spôsoby, ktoré sú deťom blízke a bavia ich.

WELCOME IDEA

Online aplikácia Welcome idea vznikla **na podporu inklúzie v materských školách**, ako funkčný nástroj na prácu s deťmi so ŠVVP v MŠ.

Obsahuje **metodikú práce** s deťmi so ŠVVP v MŠ a **bohatý interaktívny digitálny edukatívny obsah**. Množstvo individuálnych aj skupinových aktivít, využiteľných na rozvoj dieťaťa v predškolskom období.

Tie sú prehľadne roztriedené do kategórií podľa problematiky, ktorej sa potrebujeme u dieťaťa prvooplánovo venovať:

- sociálne zručnosti
- komunikačné zručnosti
- kognitívne schopnosti
- emocionálne zručnosti
- motorické zručnosti
- zmyslové vnímanie

Pomocou aplikácie môže užívateľ urobiť **aj rýchly jednoduchý skrining** na zistenie, v ktorých oblastiach dieťa potrebuje podporu, alebo sa oboznámiť aj s **teoretickými základmi**, s bohatým popisom špecifík jednotlivých znevýhodnení alebo ťažkostí dieťaťa.

Učiteľke alebo školskému špeciálnemu pedagógovi pomáha aj prehľadný návod na prácu s aplikáciou, ako aj ukážkové videá.

MENTEM

Online program na báze zábavných hier a cvičení zameraných na myslenie, pamäť, pozornosť, priestorovú orientáciu, predstavivosť.

S programom môže pracovať každý, bez obmedzenia vekovej hranice - od detí až po seniorov. Vychádza z poznania, že mozog sa dokáže učiť v každom veku. Obsahuje napr. cvičenia na selektívnu pozornosť, na zistenie úrovne exekutívnych funkcií a ich podporu, na krátkodobú pamäť či senzorickú pamäť.

VÝUKOVÝ PROGRAM VČIELKA

Ako osobný tréner čítania pre školské aj domáce využitie zlepšuje úroveň čitateľských zručností, pomáha deťom pri ťažkostiach s čítaním, vrátane detí s dyslexiou. V súlade so súčasnými prístupmi sa zameriava na stimuláciu fonologických funkcií, rozvoj techniky čítania, porozumenia

čítanému a stimuláciu ďalších potrebných funkcií. Ponúka aj podporu gramotnostných zručností pri rozvoji písaného prejavu v zmysle uplatňovania fonologických pravidiel. Novým prvkom na stránke je aplikácia Včielka + Matematika. Online tu.

FONO 2 a FONO 3

PC programy z radu FONO sú multimedialne logopedické programy firmy so zameraním na rozvíjanie komunikačných zručností a slovnej zásoby. Určené sú pre deti s narušenou komunikačnou zručnosťou, pre žiakov so sluchovým postihnutím (program obsahuje napr. prehrávač daktylných znakov, ktoré sa používajú hlavne u detí so SP), pre deti s vývinovými poruchami učenia a s rôznymi inými špeciálnymi potrebami. Dajú sa však využiť aj pre dospelých pacientov po cievnych mozgových príhodách či s rôznymi komunikačnými ťažkosťami a deficitmi.

DysPro

Program DysPro je počítačový program zameraný najmä pre výučbu slovenského jazyka pre žiakov na prvom stupni základných škôl a úspešne sa používa pri špecifických poruchách učenia, najmä pri dyslexii.

DysCom

DysCom je počítačový audiovizuálny program spracovaný v slovenskom jazyku. Je určený pre deti so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami, ale i pre deti bez špeciálnych potrieb. Program sa dá použiť **ako podpora pri výučbe čítania, písania** najmä u detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami - s poruchami učenia, s poruchami pozornosti. Najnovšie verzie programu obsahujú i texty v rómčine.

Je evidovaný v Národnom registri učebníc ako materiálno didaktický prostriedok, odporúčaný MŠVVaŠ SR ako učebná pomôcka vo výchovno- vzdelávacej a poradenskej činnosti škôl a školských zariadení. Slúži ako pomocník pre prácu pedagógov, špeciálnych pedagógov, psychológov, ale i pre rodičov na prácu s deťmi doma.

Program je pre deti veľmi pútavý, pestro ilustračne obohatený obrázkami. Použiteľný je pre širokú vekovú škálu na rôznej úrovni rozvoja mentálnych schopností, vedomostí a znalostí detí. DysCom umožňuje individuálnu prácu pre každé dieťa.

VISUALREADING

Program VISUALREADING - vizuálne čítanie pre deti aj dospelých integruje viacero spôsobov výučby čítania, pričom spôsob a rozsah ich použitia je v kompetencii pedagóga, závisí od konkrétneho žiaka a je teda vhodný na prácu so žiakmi s VPU, najmä s dyslexiou.

TABLEXIA

Je moderná vzdelávacia aplikácia na PC alebo na tablet na podporu rozvoja kognitívnych schopností. Určená nielen pre deti s dyslexiou na druhom stupni základných škôl.

STIMULAČNÝ PROGRAM pre deti predškolského veku pochádzajúce zo SZP - https://www.minv.sk/swift_data/source/romovia/np_docs/np_prim/pre_pre_materske_skoly/Manual%20k%20stimulacnemu%20programu_inov_NP%2

Ovce.sk Rozprávky | Slovenská republika (sheeplive.eu) Projekt sa zameriava na bezpečnosť detí a mládeže, najmä na riziká internetu, mobilov a nových technológií. Pre nižšiu vekovú kategóriu detí pôsobí ako prevencia, mládeži vtipne nastavuje zrkadlo ich nevhodného správania sa a dospelých chce projekt poučiť.

A mnohé ďalšie.

Možnosti ďalšieho vzdelávania pre ŠŠP

Ani ukončením druhého stupňa vysokoškolského vzdelania v odbore špeciálna pedagogika, či iného rozširujúceho vzdelania s programom zameraným na špeciálnu pedagogiku, sa vzdelávanie špeciálneho pedagóga nekončí, ba dovoľme si tvrdiť, že len začína. Nasledujúce riadky ponúkajú čitateľovi *tipy* na rozvoj svojich kompetencií, v závislosti od toho, s akými deťmi/žiakmi/študentami pracuje, to znamená, vyberajte podľa školy, na akej pôsobíte. Na trhu je množstvo rôznych vzdelávaní, dozvedieť sa o ich kvalite a využiteľnosti v praxi vám pomôžu osobné skúsenosti ich účastníkov na rôznych fórach, či v skupinách na sociálnych sieťach. V neposlednom rade o kvalite vzdelávaní hovorí akreditácia Ministerstva školstva.

Nie všetky uvedené programy sú na Slovensku vedecky overené a odporúčané, tzn. na SK k uvedeným metódam neprebehli žiadne štúdie, ktoré by potvrdili alebo vyvrátili ich účinnosť. V praxi sú používané, v niektorých prípadoch fungujú a je o ne, ako o podporný prostriedok, záujem. Na stránkach Slovenskej asociácie logopédov nájdete odborné stanovisko k niektorým metódam diagnostických a terapeutických postupov používaných u detí a dospelých s narušenou komunikačnou schopnosťou či vývinovými poruchami učenia. Je na Vás, pre ktoré vzdelávanie sa rozhodnete.

Z mnohých vyberáme:

Tréning fonemického uvedomovania podľa El'konina – www.elkonin.sk

Metóda dobrého štartu – www.dyscentrum.org

Preventívne a rozvíjajúce programy z dielne českej psychologičky PhDr. P.Kuncovej, akreditované v Českej republike, častokrát využívané odborníkmi i na Slovensku KuPOZ – www.kuprog.cz

KuPREV - www.kuprog.cz

KuMOT - www.kuprog.cz

KuHAD - www.kuprog.cz

Feuersteinova metóda inštrumentálneho obohacovania - <https://www.atc-feuerstein.cz/>

Deficity čiastkových funkcií – diagnostika a terapia podľa B.Sindelár – www.sindelar.sk

INNP - ročný kurz INPP terapia neuromotorickej nezrelosti alebo INPP školský intervenčný program - <http://inpp.cz/>

Sluchový tréning Benaudira - <https://www.benaudira.sk>

Metóda senzorickej integrácie - <https://3lobit.sk/vzdelavanie/>

Metóda snoezelen - <https://3lobit.sk/vzdelavanie/>

Program ROPRATEM - <https://www.chytrehrani.com/akreditovany-seminar>

Terapia hrou a filiálna terapia - Terapia hrou a filiálna terapia - výcvikový program v rozsahu 108 hodín. - Inštitút Rodinnej Terapie (rodinnaterapia.sk)

INŠTITÚT INOVÁCIÍ je aktivita VÚDPaP-u v rámci NP Štandardy, ktorá zhromažďuje a zverejňuje inovatívne nástroje, programy, kompenzačné pomôcky a študijné materiály pre využívanie zariadeniami v systéme VPpP podľa ich individualizovaných potrieb. Podrobnejšie o aktivite, vrátane uvedených inovácií [tu](#)

Rôzne ďalšie semináre, workshopy, podujatia a akcie pre PZ/OZ aj v online prostredí - [Akcie a podujatia | I-PSYCHOLOGIA \(i-psychologia.sk\)](#)

Akreditované webinára pre inkluzívne vzdelávanie - [Hodnotné kurzy od odborníkov z praxe | Inklucentrum](#)

Coaching plus- workshopy, výcviky a webinár na rôzne témy (práca s rodinou a vzťahová väzba, ...) - <https://www.coachingplus.org/>

DRUHÝ KROK - preventívny program zameraný na sociálno-emocionálny rozvoj detí v materských školách a na 1.stupni základných škôl. [O nás - Druhý krok \(druhykrok.sk\)](#), program rozvoja multikultúrnej tolerance žiakov proti násiliu v školách

Ďalšou možnosťou sú desiatky záznamov webinárov, webcastov, podcastov a záznamy rôznych diskusií, ktoré vám môžu pomôcť zorientovať sa v širokej ponuke vzdelávaní, tréningov či výcvikov.

Nevyhnutná administratíva

Administratívne výstupy sú definované v procesných štandardoch. Nie je nutné ich rozširovať, ani viesť duplicitné záznamy. Zvoľte si systém, ktorý vyhovuje vám i vašim kolegom v školskom podpornom tíme. Zdieľajte svoje výstupy/záznamy. Nie je podstatné, koľko toho máte o dieťati napísané (stačia krátke štruktúrované záznamy), ale ako efektívne s ním pracujete.

Na stránke [Edičný portál - Knižnica vzorov pedagogickej dokumentácie a dokladov \(iedu.sk\)](#) je možné stiahnuť si všetky nevyhnutné tlačivá potrebné v škole a k evidencii ŠŠP.

Dokumentácia individuálne integrovaného žiaka so ŠVVP

Tvorí ju:

- Žiadosť o prijatie žiaka do školy/Žiadosť zákonného zástupcu o zmenu formy vzdelávania jeho dieťaťa
- Informovaný súhlas rodiča
- Návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, v základnej škole, v strednej škole a v špeciálnej škole
- Správa zo psychologického vyšetrenia
- Správa zo špeciálnopedagogického vyšetrenia (nie je potrebná u žiakov s nadaním)
- prípadne správy z logopedického vyšetrenia (napr. u žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou), z odborných lekárskeho vyšetrení (napr. u žiakov so sluchovým, zrakovým, telesným postihnutím atď.)
- Individuálny vzdelávací program

Návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so ŠVVP v materskej škole, v základnej škole, v strednej škole a v špeciálnej škole od 1. 9. 2015 od školského roku 2015/2016 tvoria 4 strany:

1. strana – *Návrh a základné osobné údaje o dieťati/žiakovi*,
2. strana – *Záznam o prehodnotení návrhu na zmenu formy vzdelávania o dieťati/žiakovi* – V tejto časti tlačiva sa uvádzajú dôvody na zmenu formy vzdelávania dieťaťa/žiaka, vyjadruje sa k nim príslušné poradenské zariadenie. Vypĺňa sa pri zmene charakteru postihnutia alebo nadania žiaka, v súvislosti so zmenou formy jeho vzdelávania, pri jeho preradení, napr. zo školskej integrácie do špeciálnej triedy a naopak, alebo pri jeho vyradení z evidencie žiakov so ŠVVP, ak pominuli dôvody na jeho vzdelávanie formou uvedenou v návrhu. Prehodnotenie návrhu na prijatie sa týka žiakov so ŠVVP, u ktorých postihnutie alebo narušenie nemá trvalý charakter, t. j., ak žiak už nemá ŠVVP, môže byť integrácia ukončená.
3. strana – *Zoznam príloh*,
4. strana – *Poznámky*.

Za úplnosť Návrhu na vzdelávanie k prijatiu dieťaťa alebo žiaka so ŠVVP do školy, zaradením dieťaťa alebo žiaka na vzdelávanie formou školskej integrácie, alebo pred zmenou formy jeho vzdelávania, zodpovedá riaditeľ školy. Riaditeľ školy, z ktorej žiak so ŠVVP prestupuje do inej školy, zašle fotokópiu dokumentácie žiaka²⁰, a to aj pri jeho prestupe do školy poskytujúcej vyšší stupeň vzdelávania do 5 pracovných dní.²¹

---

²⁰ podľa § 31 ods. 2 a § 35 ods. 5 školského zákona

²¹ https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2021/02/Osobitosti_a_podmienky_na_VaV_ziakov_so_SVVP.pdf

Záver

Čo povedať na záver? Snáď len, že vám všetkým úprimne držíme palce na profesionálnej ceste, ktorú ste si vybrali. Špeciálna pedagogika patrí k pomáhajúcim profesiám, ktoré na jednej strane môžu dať človeku veľký zmysel, na strane druhej patria k vyčerpávajúcim povolaniam psychicky aj fyzicky, s hroziacim syndrómom vyhorenia.

Chceme Vás povzbudiť, aby sa Vám práca stala poslaním a koníčkom. Máte v rukách veľkú moc, zmeniť svojím prístupom mnohým deťom život. Nech je Váš prístup láskavý, podporujúci, úprimný. Rešpektujúci hranice Vaše i Vášho klienta. Nebojte sa ukázať svoju slabosť alebo nevedomosť, pýtajte si pomoc a spolupracujte s kolegami, s rodičmi a s deťmi. Pretože aj pri našej najväčšej odbornosti a najlepšom záujme pomôcť druhému, on tomu musí veriť a chcieť. Svojím tempom a svojím spôsobom.

Buďte teda sprievodcom. Deťom a ich rodinám, ktoré si túto cestu nevybrali, ako aj kolegom, ktorí sú na tejto ceste s vami.

„Buďte zmenou, ktorú chcete vidieť vo svete.“

M. Gándhí

Používané skratky

Skratky používané v tomto materiáli, resp. v regionálnom školstve všeobecne:

CPPPaP – centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

CŠPP – centrum špeciálnopedagogického poradenstva

DC – diagnostické centrum

IVP – individuálny vzdelávací program (niekedy sa používa IVVP – individuálny výchovno-vzdelávací plán)

LVS – liečebno-výchovné sanatórium

MPC – Metodicko-pedagogické centrum

MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

NP Štandardy - Národný projekt „Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce“

RC – reedukačné centrum

ŠIOV – Štátny inštitút odborného vzdelávania

Školský zákon - Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní v znení neskorších predpisov

ŠPÚ – Štátny pedagogický ústav

ŠŠI – Štátna školská inšpekcia

ŠŠP – školský špeciálny pedagóg

ŠVP – štátny vzdelávací program

ŠkVP – školský vzdelávací program

ŠVVP – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby

VPaP – systém výchovného poradenstva a prevencie

VÚDPaP – Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Použité zdroje

Analýza zistení o stave školstva na Slovensku - To Dá Rozum (todarozum.sk)

BOOTH, T., AINSCOW, M.: *Index inklúzie*. 4. vyd. Bratislava : Nadácia pre deti Slovenska , 2019.

ISBN 978-80-89403-19-6 [cit. RRRR-MM-DD] Dostupné na:

<https://www.ktochyba.sk/webroot/video/index-inkluzie.pdf>

GAJDOŠOVÁ, E. Spolupráca školy s rodinou. [cit. RRRR-MM-DD] Dostupné na:

<http://www.aspsr.sk/dokumenty/spolupraca.pdf>

www.inklucentrum.sk

www.ktochyba.sk

Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky - <https://www.minedu.sk/>

Metodicko-pedagogické centrum <https://mpc-edu.sk/sk>

<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/1/20200115>

<https://www.skolskyportal.sk/>

Štátny pedagogický ústav - www.statpedu.sk

Štátna školská inšpekcia - <https://www.ssi.sk/>

Vyhláška 1/2020 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 23. decembra 2019 o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie www.VÚDPaP.sk

Zákon č. 245/2008 Z. z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [245/2008 Z.z. - Zákon o výchove a vzdelávaní \(škols... - SLOV-LEX \(slov-lex.sk\)](https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20080522)

Zákon č. 138/2019 Z.z. z 10. mája 2019 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/138/20191015>

Odporúčaná literatúra a online zdroje

Štúdie zo špeciálnej pedagogiky – Medzinárodný vedecký časopis

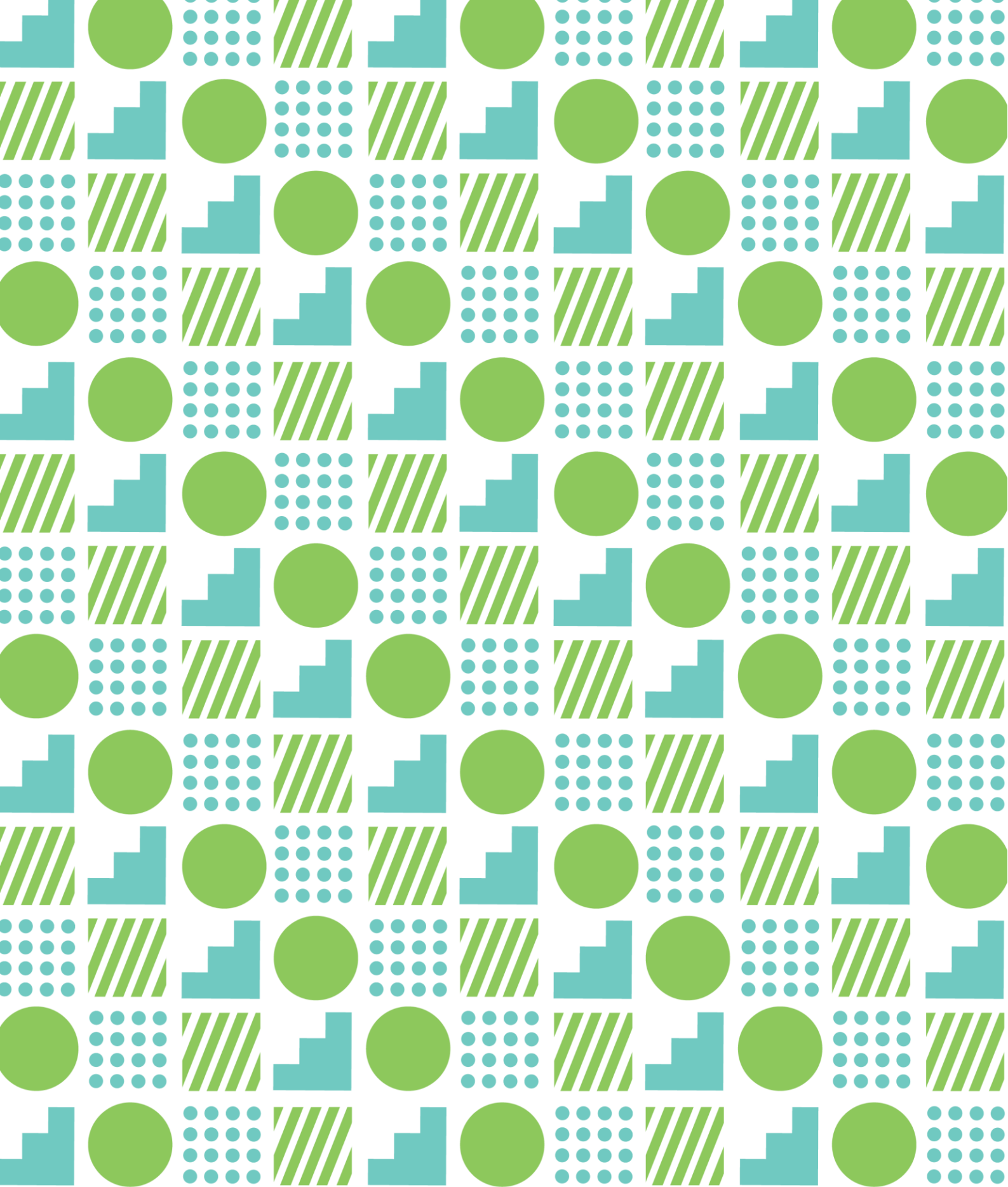
<http://www.studiezospecialnejpedagogiky.sk/studie-zo-specialnej-pedagogiky/o-casopise/>

Odborné podcasty VUDPaP-u <https://soundcloud.com/VÚDPaP-ons>

Zostrihy/pozvánky odborných webinárov VÚDPaP-u [Webináre » VÚDPaP \(VÚDPaP.sk\)](http://www.vudpap.sk/webinare)

Odborné konzultácie pre špeciálnych pedagógov [Konzultácie pre špeciálnych pedagógov » VÚDPaP \(VÚDPaP.sk\)](http://www.vudpap.sk/konzultacie)

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

ŠTANDARDY
NÁRODNÝ PROJEKT

+421 2 4342 0973
sekretariat@vudpap.sk
www.vudpap.sk

Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie
k inklúzii a úspešnosti na trhu práce